

Aan de Colleges van B&W
Van de gemeenten
Heerhugowaard en Langedijk

Datum: 5 juli 2021
Kenmerk: Dir2021-0705-005
Betreft: bijdrage Dijk en Waard

Geachte college,

Naar aanleiding van de Begroting 2022 van het Regionaal Historisch Centrum Alkmaar / Regionaal Archief heeft u verzocht om het gesprek aan te gaan met het dagelijks bestuur van de GR RHCA. Onderwerp van gesprek zou zijn de gemeentelijke bijdrage voor de nieuw te vormen gemeente Dijk en Waard, daar deze in de begroting afwijkt van de eerder gecommuniceerde en goedgekeurde kadernota.

Dit gesprek heeft inmiddels plaatsgevonden op 1 juli jongstleden, waarbij namens de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk de heer Fintelman (wethouder Heerhugowaard) aanwezig was, en namens het dagelijks bestuur van het RHCA mevrouw Schouten (burgemeester van Alkmaar en voorzitter RHCA), mevrouw Van Kampen (burgemeester Schagen en lid DB/AB van het RHCA) en de heer Post (secretaris/directeur RHCA).

Uit dit gesprek bleek dat er bij de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk met verbazing was gereageerd over de onaangekondigde aanpassing van de bijdrage. Daarnaast is de behoefte uitgesproken om een toelichting te krijgen op de beweegredenen om de bijdrage aan te passen.

Het dagelijks bestuur heeft begrip voor de verbazing over de aanpassing. Vanwege een verkeerde inschatting van onze kant is de communicatie hierover niet goed verlopen, waarvoor excuus. De begroting had vergezeld moeten gaan van een toelichting, in plaats van alleen een aankondiging in de begeleidende brief.

Graag willen we met onderstaande toelichting hier alsnog in voorzien.

Aanleiding

Per 1 januari fuseren de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk tot de gemeente Dijk en Waard. Omdat de gemeenten een verschillend bedrag per inwoner betalen, is al eerder in het Algemeen Bestuur van het Regionaal Archief / Regionaal Historisch Centrum Alkmaar kort gesproken over de manier waarop de bijdrage van de nieuwe gemeente vastgesteld moet worden. Een officieel besluit was daarover niet genomen. Op dit moment (per 2021) worden de volgende tarieven gehanteerd (per inwoner):

Alkmaar:	€ 9,43
Heerhugowaard:	€ 3,93
Overige gemeenten (w.o. Langedijk):	€ 4,59

Omdat volgens de tekst van de GR de hoogte van de gemeentelijke bijdrage vastgesteld wordt door het algemeen bestuur middels het vaststellen van de begroting, moest dus in de begroting voor het jaar 2022 een voorstel gedaan worden welk bedrag de nieuwe gemeente Dijk en Waard gaat betalen.

Voorgeschiedenis verschil in tariefstelling

Al sinds 1900 had de stad Alkmaar een eigen stadsarchief, een gebouw waar het oud-archief werd beheerd en de archiefbezoekers werden ontvangen. Toen vanaf de jaren zeventig de interesse van het publiek in de geschiedenis van regio en familie toenam, en daarmee ook het aantal personen dat archieven wilde raadplegen, zochten verschillende gemeenten toenadering tot het Alkmaarse archief. Het samenwerken met meerdere gemeenten leidde tot een professionele regionale archiefdienst, waar archiefbeheer en dienstverlening op een efficiënte wijze werden geregeld.

Sinds 1986 bestond er een regionaal samenwerkingsverband (Samenwerkingsverband Noord-Kennemerland, SNK) waarin onder meer voorgangers van de GGD en Veiligheidsregio waren ondergebracht. Besloten werd om ook de archieftaken in dit gemeentelijke samenwerkingsverband onder te brengen. Het SNK werd in 1990 gehuisvest in een gebouw in Alkmaar Noord, naast het station aldaar, het huidige 'Regiohuis'.

Hiermee werd het stadsarchief van Alkmaar een gemeenschappelijke regeling voor circa zeven gemeenten, met als officiële naam Regionaal Historisch Centrum Alkmaar. De naam Regionaal Archief Alkmaar bleef in het dagelijks gebruik gehandhaafd. Voor de financiering werd een model vastgesteld, waarbij de gemeente Alkmaar het bedrag zou inbrengen dat op dat moment op hun begroting stond voor de gemeentelijke archieftaken, en de overige gemeenten zouden het resterende deel van het benodigde bedrag voor de regionale archiefdienst gezamenlijk verdelen. Voor die verdeling werd een ingewikkelde rekenmethode opgesteld, gebaseerd op een vast bedrag per gemeente, gecombineerd met een bedrag per inwoner en een bedrag per meter ingebracht archief. Vooral die laatste parameter was eenzijdig, omdat alleen de bewaarfunctie erin verdisconteerd werd. Het Regionaal Archief doet immers veel meer dan alleen het bewaren van papieren archief. Bovendien was het niet altijd mogelijk om archieven en collecties precies te verdelen per aangesloten gemeente.

In 2002 werd besloten om de verschillende onderdelen van de SNK te verzelfstandigen, waarmee per 2003 ook de GR Regionaal Historisch Centrum Alkmaar een zelfstandige gemeenschappelijke regeling werd. Omdat de financieringssystematiek als ingewikkeld en ook niet helemaal rechtvaardig werd gezien, is op dat moment besloten om een nieuwe systematiek te hanteren, namelijk een vast bedrag per inwoner. Bij de voorbereiding hiervan bleek dat gemeenten met relatief weinig inwoners en veel archief (bijvoorbeeld Graft-De Rijp) voordeliger uitwaren, terwijl gemeenten met relatief veel inwoners en weinig archief meer moesten gaan betalen (bijvoorbeeld Heerhugowaard). Hierdoor heeft de besluitvorming lang geduurd, en is uiteindelijk een ingroeimodel afgesproken (2006-2009) zodat de gemeenten niet direct werden geconfronteerd met sterke kostenstijgingen of -dalingen.

De gemeente Alkmaar bleef het eerdere, hogere bedrag betalen, nu berekend per inwoner. Bij indexering stijgen de bijdragen met gelijke percentages. Bij overige stijgingen, zoals bij nieuwe taken, wordt de stijging per inwoner omgeslagen.

De gemeente Heerhugowaard bleef in de navolgende jaren aandringen op een korting op de gemeentelijke bijdrage. Er dreigde zelfs een uittreding uit de GR. Naar aanleiding daarvan heeft het dagelijks bestuur alsnog een voorstel gedaan voor een iets lagere bijdrage. Daarbij heeft het bestuur aangegeven de relatief sterke stijging van de bijdrage van Heerhugowaard ten opzichte van de andere gemeenten in 2003 te erkennen. Inzet van de gesprekken was om Heerhugowaard als deelnemer te behouden. Uittreden zou de bestudering van de geschiedenis van Heerhugowaard en het behoud van historisch waardevolle archieven en collecties in dit gebied bemoeilijken.

Het voorstel kwam erop neer dat de relatief sterke stijging van de bijdrage van Heerhugowaard afgebogen zou worden richting de gemiddelde stijging van de overige gemeenten. Hiermee daalde de jaarlijkse bijdrage van de gemeente Heerhugowaard vanaf 2013 van ca. € 190.000 naar € 160.000. Met deze aanpassing bleef Heerhugowaard nog steeds de gemeente met de sterkst gestegen bijdrage sinds 2005, maar het verschil met de op een na hoogste stijger was gehalveerd. Dit voorstel bleek zowel voor de gemeente als voor het Regionaal Archief een werkbare oplossing. Hiermee eindigde de discussie die vanaf 2005 met regelmaat werd gevoerd.

Hierbij kan aangetekend worden, dat andere gemeenten met relatief weinig archief ten opzichte van het aantal inwoners (bijvoorbeeld de gemeente Heiloo) geen bezwaar gemaakt hebben tegen de nieuwe systematiek. Bovendien heeft het Regionaal Archief - met de digitalisering van papieren archieven, het beheer van digitale ('digital born') archieven (e-depot), het aanbieden van archiefmateriaal via website, e-loket en social media, de toegenomen advies- en toezichtstaken -, in de afgelopen jaren zoveel extra taken gekregen, dat het aantal meters papieren archief dat hier wordt beheerd, niet meer bepalend kan zijn voor de hoogte van de bijdrage.

Daaraan kan nog worden toegevoegd dat het Regionaal Archief Alkmaar een van de goedkopere archiefdiensten van Nederland is. Zo betalen de gemeenten die aangesloten zijn bij het Westfries Archief gemiddeld € 8,17 per inwoner en bij het Waterlands Archief € 8,20 per inwoner.

Kadernota 2022

Ondanks het feit dat het al meerdere keren ter sprake was gekomen, was er bij het opstellen van de Kadernota 2022 nog geen duidelijkheid over de hoogte van de bijdrage van de nieuwe gemeente. Daarom is ervoor gekozen om de bestaande gemeentelijke bijdragen uit 2021 voor Heerhugowaard en Langedijk te indexereren en deze afzonderlijk te vermelden in de Kadernota. Dus zonder rekening te houden met de voorgenomen fusie.

Begroting 2022

Bij het bespreken van de begroting voor 2022 is in het dagelijks bestuur de vraag voorgelegd wat te doen, er moest een voorstel komen voor de nieuwe bijdrage. Daarbij is als uitgangspunt genomen de discussie die in de laatste vergadering van het algemeen bestuur was gevoerd, waarbij het algemeen gevoelen was dat de gemeentelijke bijdrage van de nieuwe gemeente Dijk en Waard gelijkgetrokken zou worden aan die van de andere gemeenten. Daarmee zou de bijdrage van Dijk en Waard € 4,65 per inwoner worden, het tarief dat ook voor de overige gemeenten geldt.

Hoe nu verder

Volgens de tekst van de GR gebeurt het vaststellen van de gemeentelijke bijdragen met het vaststellen van de begroting door het algemeen bestuur. Dit zal dus moeten gebeuren in de komende vergadering van het algemeen bestuur op 7 juli aanstaande. Naar aanleiding van het gesprek is toegezegd dat vanuit uw college er nog gestreefd zal worden om naar aanleiding van deze toelichting nog voor deze vergadering een reactie te geven op de begroting en de voorgestelde bijdrage van de nieuwe gemeente Dijk en Waard.

Het dagelijks bestuur zal in deze vergadering het standpunt van Heerhugowaard mondeling inbrengen. Daarnaast zal het dagelijks bestuur de begroting voor 2022 inbrengen zoals deze is verzonden aan de deelnemende gemeenten.

Wij hopen dat deze brief de vragen opheldert die bij u leefden naar aanleiding van de toegezonden begroting. Wij realiseren ons dat deze toelichting eigenlijk al in een eerder stadium met u gedeeld had moeten worden, zodat het vanaf het begin al duidelijk was wat de achterliggende overwegingen waren.

Met vriendelijke groet,

Namens het dagelijks bestuur,

A. Schouten
voorzitter

P. Post
secretaris / directeur